

Ἐπιγράμματα ἦσαν γεγραμμένα εἰς τὰ στυλοπινάκια τοῦ ἐν Κυζίκῳ ναοῦ τῆς Ἀπολλωνίδος τῆς μητρὸς τῶν Περγαμηνῶν Ἀττάλου καὶ Εὐμένουσ. Τὰ στυλοπινάκια ταῦτα ἦσαν 19, περιείχον δὲ διαφόρους ἀναγλύφους μυθολογικὰς παραστάσεις, εἰς ἃς ἀνεφέροντο τὰ ἐπιγράμματα. Ταῦτα δὲ περιέχονται ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῆς Παλατινῆς Ἀνθολογίας, πλὴν τοῦ δεκάτου ἐβδόμου, οὗτινος ἔχομεν μόνον τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐπὶ διπτύχου ἑλεφαντίνου τῶν Βυζαντιακῶν χρόνων εἰκονίζονται οἱ ἀπόστολοι Ἀνδρέας καὶ Πέτρος. Ἡ ἔμμετρος ἐπιγραφὴ τοῦ διπτύχου τούτου εἶνε κατακεχωρισμένη ἐν CIG 8784. Ἰστορημένα δέ, τουτέστιν εἰκονογραφημένα, Βυζαντιακὰ χειρόγραφα μετ' ἐπιγραφῶν ἐμμέτρων ἐρμηνευουσῶν τὰς παραστάσεις, εἶνε γνωστά. Ἐν δὲ τούτων ἐμνημόνευσα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

Πρβ. πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ ἑξῆς Ἐπιμέτρου κατελιγεμένα ἐπιγράμματα.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

(Φιλολογικά Μελετήματα Β' = Ἐπετ. Ἐτ. Βυζ. Σπ. τόμ. ΙΑ', σ. 421-448).

Σ. 431 ἐν στίχῳ τῆς Σαπφοῦς (Ἄπ. 4 Diehl) γράφε «αἴψ' ἀπυκρύπτοισι φάεννον εἶδος» ἀντὶ τοῦ ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας τυπωθέντος «...ἀποκρύπτοισι φ. ε.» Πρὸς δὲ τὸ ὅλον ἀπόσπασμα καὶ τὸ 98, 6 κέξ. Diehl «νῦν δὲ Λύδαισιν ἐνπρέπεται γυναί|κεσσιν, κτέ.» πρβ. καὶ Βακχῦλ. Η', 27-29 «πενταέθλοισιν γὰρ ἐνέπρεπεν ὧς | ἄστρον διακρίνει φάη | νυκτὸς διχομηνίδο[ς ε]ὔφεγγῆς σελάνα», καὶ Νικ. Εὐγ. Δροσ. 6, 420-1 «γυνὴ δὲ πασῶν τῶν καθ' ἡμᾶς καλλίων, | ὧς ἡ σελήνη τῶν προλοίπων ἀστέρων».

Σ. 446, 3 γράφε «τοῦ ἐν Κύσει, πολιχνίῳ τῆς Ἄνω Αἰγύπτου» ἀντὶ τοῦ παραδόξως πως τυπωθέντος «Ὀλυμπία». — Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι μετὰ τὸν στίχον «τούσδε φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι» τοῦ ἐπιγράμματος Cougny III, 322 «Οὐκ ἀπὸ πανδήμου κτλ.» προσθετέον τὸ ἐκπεσὸν κατὰ τὴν τύπωσιν: «Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο εἶνε μέρος (στ. 5-10) τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ Μαριανοῦ Ἀνθ. Πλαν. Δ', 201 (Εἰς Ἔρωτα ἔστεφανωμένον)

*Ποῦ σοι τόξον παλίντονον, οἷ τ' ἀπὸ σείο
πηγνύμενοι μεσάτην εἰς καρδίην δόνακες;
ποῦ πιερά; ποῦ λαμπὰς πολυώδυνος; ἐς τί δὲ τρισσά
στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἔπ' ἄλλο φέρεις; —*

Ὁ δ' Ἔρωσ ἀποκρίνεται στ. 5-11 «Οὐκ ἀπὸ πανδήμου κτλ.».

Τὸ ἐν σ. 427-428 μνημονευθὲν ποίημα Εἰς κύκνον, ὅπερ ἐξέδωκεν ὁ Σ. Λάμπρος, ὁ δὲ Wilamowitz ἀπέδωκεν εἰς τὸν Μεσομήδη, νομίζω ὅτι ἐποίηθη ὑπὸ Συνεσίου τοῦ Κυρηναίου, ὧς θὰ ἀποδείξω γράφων διεξοδικῶς

ἐν ἄλλῳ τόπῳ. Στ. 2 κάτεχεν ἄτερ βρόχου Λάμπρ. κάτεχέ ποτε βρόχος Wilam. κάτεχεν ἄτε βρόχος Horna. Ἴσως γραπιτόν κάτεχε βρόχου ἄτερ. 3 παγόθετον ὕδασι Λάμπρ. παγόδετος ὕδασι Wilam. παγόδετον ὕδωρ Horna. 6 ἤθελε Λάμπρ. ἔθελε Wilam. 11 βαίνει Λάμπρ. βαῖνε Horna. 14 πυρόωντι βολᾶ Λάμπρ. πυρόεντι β. Wilam. πυρόεντι βέλει Horna (ἄνευ ἀνάγκης βέλει ἀντί τοῦ βολᾶ). 17 πάλιν Λάμπρ. πάλι Horna. 20 καὶ πέτετο Λάμπρ. κάπτατο Wilam. κάμπτατο Horna.

Διὰ τοῦ παγόδετον ὕδωρ ἐνόησα: κύκνον ἐν ποταμῷ κατεῖχεν ἄνευ βρόχου δεδεμένον τὸ πεπηγὸς ὕδωρ, καὶ παρέβαλον τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Ἀπολλωνίδου Ἀνθ. Παλ. Θ', 244, 5-6 «... ῥόος ἀθρόον ἄφνω | χειμερὶ στυγεροῦ δῆσε πάγοιο πέδη». Ἀλλὰ πρβ. καὶ Φίλιππον Θεσσαλ. Ἀνθ. Παλ. Θ', 56,1 «Ἐβρου Θρηϊκίου κρυμῶ πεπεδημένον ὕδωρ».

Πρὸς δὲ τὸ «πυρόεντι βολᾶ» πρβ. (πρὸς τοῖς «ὑλήεντι Ζακύνθῳ», «Πύλοιο ἡμαθόεντος») καὶ Στέφ. Βυζ. λ. Ἐπίδαυρος, σ. 273 Meineke «τὸ γὰρ ἀμπελόεντι Ἐπίδαυρον μετὰ ἀρσενικοῦ ἐπιθέτου θηλυκὸν ἐστίν, ὡς τὸ ψολόεντος ἐχίδνης παρὰ Νικάνδρῳ», καὶ Εὔσταθ. εἰς Ἴλ. σ. 287, 31. Λέγων δὲ ὁ Συνέσιος 13-14 «Τιτὰν δὲ... | πυρόεντι βολᾶ» εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν Εὐριπίδην λέγοντα Ἴωνι 1134 «... ἡλίου βολᾶς». Ποιεῖται δὲ χρῆσιν ὁ αὐτὸς Συνέσιος τῆς λέξεως βολᾶ (δωριστί) καὶ Ὑμν. Γ', 142 «ἀνέπανσε βολάν».

Τὸ δὲ «βαίνει.. βήμασι κούφοις (11-12) ἔλαβεν ὁ Συνέσιος παρὰ τοῦ Εὐριπίδου Τρω. 342 «μὴ κοῦφον αἶψη βῆμα» καὶ Ἀλκ. 585-586 «νεβρὸς ὑπικόμων πέραν | βαίνουσ' ἑλατᾶν σφυρῶ κούφῳ» πρβ. καὶ Σοφ. Ἀντ. 224 «κούφον ἐξάρας πόδα». Ἔχει δὲ τὸ ἐπιθετὸν κοῦφος ὁ Συνέσιος καὶ ἐν τοῖς Ὑμνοῖς: Α', 110 «ἄλματι κούφῳ» κατὰ τὸν Εὐριπίδην Ἠλ. 439 «τὸν... κοῦφον ἄλμα ποδῶν Ἀχιλῆ» καὶ Γ', 700 «πτερὰ κοῦφα» κατὰ τὸν Ἀνακρέοντα Ἀπ. 52 (24) Diehl «πτερύγεσσι κούφαις».

Στ. 19 «ὁ δὲ κύκνος ἀνέθορε». Τὸ ἀναθρόφσκειν μεταχειρίζεται ὁ Συνέσιος καὶ ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ λόγῳ, οἷον Περί Βασιλ. 18 (σ. 18 C) «ἀναθροεῖν», Αἰγ. ἡ περὶ προν. Β', 1 (σ. 116 C) «ἀναθρόντες» πρβ. καὶ Περί ἔνυπν. 23 (σ. 152 C) «προεκθρόντος».

Τὸ δὲ «σταχυοτόμῳ δρεπάνῳ» (στ. 8-9) εἶπεν ὁ Συνέσιος κατὰ τὸν Ἀντιφίλον Ἀνθ. Παλ. 6, 95, 3 «γαμψόν τε δρέπανον, σταχυητόμον ὄπλον ἀρούρης». Σημειωτέον δ' ὅτι διὰ τὸ μέτρον ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ μὲν τοῦ Ἀντιφίλου τοῦ σταχυητόμον, ὑπὸ δὲ τοῦ Συνεσίου τοῦ σταχυοτόμῳ, οὗτος δὲ ὁ τύπος μνημονεύεται ἐν τῷ Θησαυρῷ τοῦ Στεφάνου ἐκ τινος ἀδήλου γραμματικοῦ.

Τὸν δὲ ποταμὸν ἀπλῶς καὶ τὸν βρόχον (στ. 1-2) ἔλαβεν ὁ Συνέσιος παρὰ τοῦ Εὐριπίδου Ἦλ. 151 κῆξ.

*οἶα δέ τις κύκνος ἀχέτας
ποταμίους παρὰ χεύμασιν
πατέρα φίλτατον <ἀγ>καλεῖ
δλόμενον δολίοις βρόχων
ἔρκεσιν, κτλ.*

Ποταμοὶ δὲ δηλοῦνται ὁ Πηνειός, ὁ Πακιωλός, ὁ Ξάνθος, ὁ Κάυστρος, ὁ Ἰστρος, ὁ Ἔβρος.

Τὸ ἐν ἀναπαιστικοῖς μονομέτροις ποιημάτων, ὡς εἶνε πεποιημένοι καὶ δύο ὕμνοι τοῦ Συνεσίου, ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ ἐν Δωρικῇ διαλέκτῳ, ὡς πάντες οἱ ὕμνοι αὐτοῦ, ἀναφέρεται εἰς κύκνον πεδηθέντα ἐν πεπηγότι ποταμῷ, ὃν ἰδὼν ἄμουσος αἰπόλος ἤθελε νὰ κόψῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ δρεπάνου. Ἄλλ' ὁ Ἥλιος, τουτέστιν ὁ Ἀπόλλων, ὁ φιλῶν διὰ τὸ ἄσμα τὸν ἱερὸν αὐτοῦ κύκνον, ἔσωσεν αὐτόν. Ἔτηξε τὸν πάγον, ἔπεσεν ὁ βραίνων ἐπ' αὐτοῦ ποιμήν, καὶ ὁ κύκνος ἀνέπειτο χαίρων.

Νομίζω ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἶνε εἰλημμένη ἐξ Αἰσωπείου τινὸς μύθου ὑπὸ τοῦ Συνεσίου, ὅστις ἔγραψεν αὐτὴν ἐμμέτρως καὶ ἐμελοποίησεν ἄμα. Ὁμολογεῖται ὅτι ὁ Συνέσιος ἤσκει μουσικῆν, θὰ δεῖξω δὲ πρὸς ἄλλοις ὅτι καὶ Αἰσωπείους μύθους ἐνέτεινεν εἰς σίχους. Ὅτι δὲ τὸ Εἰς κύκνον ποιῆματιον εἶνε Αἰσώπειος μῦθος, δεικνύει κατὰ τὴν γνώμην μου γνωστὸς Αἰσώπειος μῦθος (ἀρ. 174 Chambry) ἔχων οὕτως:

«Ἄνηρ εὐπορῶν χῆνά τε ἄμα καὶ κύκνον ἔτρεφεν, οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς μέντοι τὸν μὲν γὰρ ᾠδῆς, τὸν δὲ τραπέζης ἔνεκεν. ἐπεὶ δὲ ἔδει τὸν χῆνα παθεῖν ἐφ' οἷς ἐτρέφετο, νῦξ μὲν ἦν καὶ διαγιγνώσκειν ὁ καιρὸς οὐκ ἀφήκεν ἐκάτερον. ὁ δὲ κύκνος ἀντὶ τοῦ χηνὸς ἀπαχθεὶς, ἄδει τι μέλος θανάτου προσίμιον καὶ τῇ ᾠδῇ μηνύει τὴν φύσιν, τὴν δὲ τελευτὴν διαφεύγει τῷ μέλει. Ὁ μῦθος δηλοῖ ὅτι πολλάκις ἡ μουσικὴ τελευτῆς ἀναβολὴν ἀπεργάζεται».

Ὁ Συνέσιος λέγει ἐν Δίῳ 13 (σ. 54 B) «καὶ γὰρ εἰ μὴ τεθήπαμεν τοὺς κύκνους, ὥσπερ τοὺς ἀετοὺς αἰρομένους ὑψοῦ ὑπὲρ πᾶν τὸ ὀρώμενον, ἀλλὰ γαννύμεθά γε καὶ ὀρῶντες αὐτοὺς καὶ ἀκούοντες τῆς ᾠδῆς· καὶ ἐμοῦ γε ἔνεκα μηδεὶς ποτε κύκνων τὸ ἔσχατον ἄσειεν. Εἰ δὲ βασιλείοι τέ εἰσιν ἐκεῖνοι καὶ διαιτῶνται παρὰ τὰ Διὸς σκῆπτρα, καὶ τούτους εἴληχέ τις θεῶν ἐκ Διὸς γεγωνὸς καὶ οὐκ ἐπαξιῶνται τοῦ τρίποδος. ἀετὸν δὲ ἄμα καὶ κύκνον γενέσθαι καὶ τὰ ἀμφοῖν ἔχειν πλεονεκτηήματα ὄρνισι μὲν ἡ φύσις οὐ συνεχώρησεν, ἀνθρώπῳ δ' ἔδωκεν ὁ Θεός, ὅτῳ καὶ ἔδωκε γλώττης τε εὖ ἤκειν καὶ φιλοσοφίας ἐπήβολον εἶναι». Πρὸδηλος εἶνε ἡ συνάφεια τοῦ χωρίου τούτου τοῦ Συνεσίου μετὰ τοῦ ποιήματος Εἰς κύκνον, εἶ δὲ καὶ μετὰ τοῦ ἀδεσπότου

ἐπιγράμματος 'Ανθ. Παλ. Ε', 65 (64), ὅπερ ὁ Stadtmüller ἀπέδωκεν εἰς τὸν Ποσειδίππον ἢ τὸν Ἀσκληπιάδην:

*Αἰετὸς ὁ Ζεὺς ἦλθεν ἐπ' ἀντίθεον Γανυμήδην,
κύκνος ἐπὶ ξανθὴν μητέρα τὴν Ἑλένης.
οὕτως ἀμφοτέρῳ ἔστιν ἀσύγκριτα τῶν δύο δ' αὐτῶν
ἄλλοις ἄλλο δοκεῖ κρεῖσσον, ἔμοι τὰ δύο.*

Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο νομίζω ὅτι ἐποιήθη ὑπὸ τοῦ Συνεσίου, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἀδέσποτον ἐπίγραμμα Ἀνθ. Παλ. Θ', 48

*Ζεὺς κύκνος, ταῦρος, σάτυρος, χρυσὸς δι' ἔρωτα
Λήδης, Εὐρώπης, Ἀντιόπης, Δανάης*

ὅπερ ἴσως ἀναφέρεται εἰς εἰκόνα ἔχουσαν τὸν Δία ἐν μορφῇ κύκνου, ταύρου, σατύρου καὶ χρυσοῦ, καὶ γυναικας τὰς ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ μνημονευόμενας. Παραβάλλω δὲ πρὸς τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο τὸ ἐν τῇ Πλανουδεῖῳ Ἀνθολογίᾳ Δ', 76 μονόστιχον ἐπίγραμμα τοῦ Συνεσίου, τὸ γεγραμμένον εἰς πίνακα εἰκονίζοντα τοὺς τρεῖς Τυνδαρίδας:

Οἱ τρεῖς Τυνδαρίδαι, Κάστωρ, Ἑλένη, Πολυδεύκης

καὶ τὸ μονόστιχον ἐπίγραμμα τοῦ αὐτοῦ τὸ ποιηθὲν εἰς εἰκόνα τῆς ἀδελφῆς τοῦ ποιητοῦ Στρατονίκης, ὅπερ φέρεται ἐν τῇ αὐτῇ Ἀνθολογίᾳ Δ', 79 καὶ Ἐπιστ. 75 τοῦ Συνεσίου:

Τῆς χρυσῆς εἰκῶν ἢ Κύπριδος ἢ Στρατονίκης.

Τοῦτο δ' ἐποίησεν ὁ Συνέσιος κατὰ τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Ἀσκληπιάδου ἢ τοῦ Ποσειδίππου Ἀνθ. Πλαν. Δ', 68:

*Κύπριδος ἅδ' εἰκῶν φέρο' ἰδώμεθα μὴ Βερενίκας·
διστάζω ποτέρῳ φῆ τις ὁμοιοτέραν.*

Περὶ ἄλλων ἀδεσπῶτων ἐπιγραμμάτων καὶ ποιημάτων, ἅτινα δύνανται, ὡς νομίζω, νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Συνέσιον, θὰ γράψω διεξοδικῶς ἐν ἰδίᾳ περὶ τῆς ποιήσεως αὐτοῦ διατριβῇ.

Ε. Α. ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ